

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1862.

ΤΟΜΟΣ ΙΓ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 299.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΤΙΧΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑΝ

(Τέλος. Τῆς φυλλάδ. 298.)

Ἀριστοτέλης ὁμιλεῖ περὶ παρομοιώσεως (Ῥητορ. Γ'. 9, 9), ἐὰν ὅμοια τὰ ἔσχατα ἔχη ἑκάτερον τὸ κῶλον, π.χ.

Ἰσθῆσαν αὐτὸν παιδίον τετοκένας,
ἀλλ' αὐτὸς αἴτιον γεγονέναι.

Ἐν πλείσταις δὲ φροντίσι
καὶ ἐν ἐλαχίσταις ἐλπίσι.

Τί ἂν ἐπαθεῖς δεινόν,
εἰ ἄνδρ' εἶδες ἀργόν;

Ἀναξίμενης τοῦτο ἀναφέρει τῆς παρομοιώσεως τὸ παράδειγμα (Ῥητορική πρὸς Ἀλέξανδρον κερ. κή.).

Πλήθη μὲν ἐνδοῶς
δυνάμει δὲ ἐντελῶς.

Τίμωνος τοῦ Φλιασίου ἀποσπασμάτις (ἔκδοσις Μουλλαχίου fragmenta philos. gr.).

49. Ὅτι θεοὺς κατέγραψ' οὐτ' εἰδέναι, οὔτε δύνασθαι,
ὅποιοί τινές εἰσι καὶ οἵτινες, ἀθρήσασθαι.

Ἀπολλωνίου τοῦ Ροδίου Ἀργοναυτικῶν

α', 202. Σὺν δὲ Παλαιμόνιος Λέρνου παῖς Ἰωλυνίοιο,

- Λέρνου ἐπίκλησιν, γενεὴν γε μὲν Ἰπράισταιο
- 517. Ἥ θέμις ἐστὶ, τίως ἐπί τε γλώσσησι χέροντι
αἰθομέναις, ὕπνου δὲ διὰ κνέφος ἐμνώοντο.
 - β'. 216. ... Φοῖβου τ' ἄμφι, καὶ αὐτοῖσι εἴνεκεν Ἰπράισταιο
λίσσαμοι, οἷς περιάλλα θεῶν μίμδλισθε
κιδόντες,
χραίσμετέ μοι, ῥύσασθε δυσάμμορον ἀνέρα
λύμπες,
μηδὲ μ' ἀκηδείησιν ἀφορμηθῆτε λιπόντες
 - γ'. 39. Ἔρκεα δ' εἰσελθοῦσαι ὑπ' αἰθούσῃ θαλάμοιο
ἔσταν, ἴν' ἐντύνεσκε θεὰ λέγος Ἰπράισταιο.
 - δ'. 308. κόλπον ἔσω πόντοιο
πανέσχατον Ἰονίοιο.
 - 351. δὴ βᾶ μιν ὄξεϊται
κραδίην ἐλέλιξαν ἀνίαι.
 - 486. Φύλα πελειάων, ἡδὲ μέγα πῶυ λέοντες,
ἀγρότεροι κλονέουσιν ἐνὶ σταθμασὶ θαυρόντες.
 - 516. Οἱ δ' ἄρ' ἐπ' Ἰγλυρικῆσσι
μελαμβασθεὺς ποταμοσσι.

Ζηνοβίου ἐπιτομὴ ἐκ τῶν Ταββαίου καὶ Λιδύμου παροιμιῶν συντεθειῖσα κατὰ στοιχεῖον. (ἔκδοσις *Λεονταχίου* καὶ *Σχρεϊδεβεριου* Corpus paroemiographorum graecorum).

- α', 74. Ἄλλα μὲν Λεύκων λέγει,
ἄλλα δὲ Λεύκωνος ὄνος φέρει.
- ε', 19. Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες,
ἀμετρὶ δὲ μᾶζαν ἔδοντες.
- ς', 50. Ὡσπερ Χαλκιδικῆ
τέτοκεν ἡμῖν ἡ γυνή.

Παροιμίας δημώδεις ἐκ τῆς Διογενιατοῦ συναγωγῆς. (Ἐκδοσις τῶν αὐτῶν).

- α. 45. Χύτραν ποικιλλαίς,
ὦν τίλλεις.
δ. 49. Ἐκ τοῦ γὰρ ἔσορξεν
γίνετ' ἀνθρώποις ἔρξεν.
ε. 31. Ἴππος με φέρει,
βασιλεὺς με τρέφει.
• 78. Κακὰ μὲν θρίπεις,
κακὰ δ' ἴπεις.
ς. 62. Μικρὸν κακὸν,
μεγ' ἀγαθόν.
ζ. 34. Ὅς αὐτὸν οὐκ ἔχει,
Σάμον θέλει.
η. 43. Τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος,
ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ μεθύοντος.
• 50. Τάλλα φιλωμεθα,
τάλλα μὲν ἀγαπώμεθα.

Παροιμίας συλλεγεῖσαι παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου κατὰ ἀλφάβητον. (Ἐκδοσις τῶν αὐτῶν).

- α. 85. Ἐν μὲν τῇ φάει σκοτεινός,
ἐν δὲ τῇ σκότει φωτεινός.

Βαβρίου μυθίαμβοι Λισώπειοι κατὰ στοιχεῖον

ς. Ἀλιεὺς καὶ ἰχθύδιον.

Ἀλιεὺς θαλάσσης πῆσαν ἤνα ζῶων,
λεπτῆ τε καλάμῳ τὸν γλυκὸν οἶον ζῶων,
μικρὸν ποτ' ἰχθὺν ὀρμηθῆς ἀφ' ἰππεύης
ἠγρευσεν ἐκ τῶν εἰς τάγηνον ὠραίων.
ὁ δ' αὐτὸν ἐκέλευεν ἀσπαίρων.

ιη. Βορέας καὶ ἥλιος.

Ὁ δ' οὐ μεθῆκε μᾶλλον, ἀλλὰ ῥιγώσας
καὶ πάντα κύκλῳ χερσὶ κράσπεδα σφίγγας
καθῆστο, πέτρης ὑψίον ἐξοχῆ κλίνας·
ὁ δ' ἥλιος τὸ πρῶτον, ἠδὺς ἐκκύψας.

κγ. Βοηλάτης ταῦρον ἀπολύσας.

Ἐντεῦθεν ἡμᾶς τοῦτ' εἶοικε γινώσκειν
ἄδουλον εὐχὴν τοῖς θεοῖσι μὴ πέμπειν.

λά. Γαλαὶ καὶ μέεα.

Ὅτι στρατηγοὺς οὐκ ἔχοιεν ἐκδήλους,
αἰεὶ δ' ἀτάκτως ὑπομένουσι κινδύνους.

λγ. Γεωργός καὶ ψῆρες.

Γέρανοι συνήντων καὶ τὸ συμβᾶν ἠρώτων.
καὶ τις κολοιῶν εἶπε· «φεύγετ' ἀνθρώπων
γένος πονηρόν, ἄλλα μὲν πρὸς ἀλλήλους
λαλεῖν μαθόντων, ἄλλα δ' ἔργα ποιούντων»·
δεινὸν τὸ φῶλον τῶν δόλῳ τι πραττόντων.

μγ. Ἐλαφος καὶ κυνηγέται.

Οἱ γὰρ πόδες μ' ἔσωζον, οἷς ἐπηδούμην·
τά κέρατα δὲ προῦδωκεν, οἷς ἐγαυροῦμην.

ξά. Κυνηγός καὶ ἀλιεὺς.

Ἦαι κυνηγὸς ἐξ ὄρους κυνηγῆσας
ἦει δὲ γριπεύς, κόρπον ἰχθύων πλήσας

πβ. Λέων καὶ ἀλώπηξ.

Κοιμωμένου λέοντος ἀγρίης χαιτήης
διέδραμεν μῦς· ὁ δὲ λέων ἐθυμώθη.
Φρίξας δὲ χαιτήν ἔκθορε φωλάδος κοίτης·
Κερδῶ δ' ἐπιγλεῦάζεν, ὡς ἐκινήθη.

πθ. Λύκος καὶ ἀρνίον.

Σὺ μ', οὐ τι πέρυσσι, μικρὸς ὢν, ἐδρασθήμείης·
ἐγὼ οὐ περυσινός, ὅς γ' ἐπ' ἔτος ἐγεννήθην.
οὐκοῦν σὺ τὴν ἀουραν, ἣν ἔχω, κείρεις·
οὐπω τι χλωρὸν ἔφαγον, οὐδ' ἐβοσκήθην.

ρβ. Βάτραχος ἰατρός.

Ἴατρός εἶναι φαρμάκων ἐπιστήμων,
οἷον τάχ' οὐδεὶς οἶδεν, οὐδ' ὁ παιήων.

ργβ. Ὄνος καὶ Λύκος.

τί γὰρ ἄρτι χλωρὸς ἠρξάμην ἰατρεύειν,
μαθὼν ἀπ' ἀρχῆς οὐδέν, ἢ μαγειρεύειν;

Σεκοῦνδου τοῦ Ἀθηναίου σοφοῦ γνώμη. (Ἐκδοσ.
Μουλλαχίου).

α. Τί ἐστὶ κόσμος;

θεωρητὸν κατασκευάσμα,
ἀσύνοπτον ὕψωμα,
αὐτογέννητον θεώρημα,
πολυχάρακτον μὶσθωμα,
αἰώνιον διακράτημα.

δ. Τί ἐστὶν ἡμέρα;

Δωδεκάωρος διαδρομή,
ἀρχὴ καθημερινή,
ὑπόμνησις βιωτικῆ,
αἰώνιον ἀριθμημα,
φυσικὸν ἐσόπτρισμα,
ἀερίζουσα μέριμνα.

ις. Τί ἐστὶ γεωργός;

Καρπῶν ὑπηρέτης,
ὄμβρων διαιτητής,
ἐρημίας συνήθης,
ὕλης ἀνταγωνιστής,
τροφῆς ὑπουργός,
πεδίων ἀριστευτής,
γῆς ἰατρός,
δένδρων φυτουργός,
ὀρνέων παιδαγωγός.

Ὅλα ταῦτα ἀναμφιβόλως ἀποδεικνύουσι τὴν ὑπαρξίν τῶν ὁμοιοκαταληκτούντων στίχων παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀντὶ τῆς φλυαρίας, ὅτι οἱ ὁμοιοκαταληκτούντες στίχοι τῶν νῦν Ἑλλήνων εἶναι ξένα τοῦ μεσαιῶνος γεννήματα, δικαίως δισχυρίζομεθα ὅτι ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ μήτηρ καὶ πατρίς τούτων τῶν κατὰ παράδοσιν ἐκ γενεᾶς εἰς γενεάν φυλασσομένων.

Ταύτας τὰς ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τοῦ Σεκοῦνδου ἀποδειχθείσας ὁμοιοκαταλήξεις πρέπει νὰ δεχθῶσι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες τὴν οὕτω καλουμένην ἐρασιμανθὴν ἀγαπῶσι προφορᾶν. Κατὰ τὴν γνησίαν ὁμῶς τῶν νῦν Ἑλλήνων ἐκφώνησιν εὐρίσκονται ἑκα-

τοντάκις πλείονες ὁμοιοκαταληκτοῦντες στίχοι παρά τοῖς ἀρχαίοις.

Ἄλλ' οἱ Ἐρασμιανοὶ λέγουσιν ὅτι ἐν τῇ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων προφορᾷ αἱ φωναὶ τοῦ *ι* βλάπτουσι τὴν εὐφωνίαν, ὅθεν πιθανὸν γίγνεται, ὅτι οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἄλλως πως προῦφερον τὰ στοιχεῖα. π. χ. ὁ 1049 στίχος τοῦ Αἰσχύλου *Ἀγαμέμνωνος*.

πείθοι' ἄν εἰ πείθοι' ἀπειθείης δ' ἴσως

Ἐννέα ἔχει φωνὰς τοῦ *ι* κατὰ τὴν τῶν νῦν Ἑλλήνων προφορᾷ. Εἶναι ὁμοῦς ἀδύνατον—λέγουσιν—, ὅτι τόσον περήφημος ποιητὴς θὰ ἔκαμε τοιοῦτον κακόφωνον στίχον· ἐπομένως τὸ *η*, *ει*, *οι*, δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκφωνηθῶσιν ὡς τὸ *ι*.

Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τοῦτο τὸ ζήτημα.

Δ'.

Εὐφωρία.

Ἐν τῷ *Προμηθεὶ* τοῦ αὐτοῦ Αἰσχύλου ἀναγινώσκωμεν τοῦτον τὸν στίχον (103)

πῆμ' οὐδὲν ἔξει τὴν πεπρωμένην δὲ χρῆ,

ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἔρασμιανικὴν προφορᾷ

πέμ' οὐδὲν χέξει τὴν περωμένην δὲ κχρέ

δέκα περιέχει φωνὰς τοῦ *ε*. Ἄρα εἶναι ἀδύνατον, ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἔπλασε τοῦτον τὸν στίχον! Ἐπομένως τὸ *η* δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχη τὴν φωνὴν τοῦ *ε*.

Ἄς περισκεπτώμεθα καὶ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ. Κατὰ τὴν ἔρασμιανικὴν προφορᾷ τὸ

λ, 560. *Ἐκπάγλους ἤχθηρε τειν δ' ἐπὶ μοῖραν ἔθηκεν*

(ἐκπάγλους ἔχθηρε τειν δ' ἐπὶ μοῖραν ἔθηκεν)

ἔννεα ἔχει φωνὰς τοῦ *ε*,

λ, 601. *τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἑρακλειεῖν*

(τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἑρακλειεῖν)

δέκα ἔχει φωνὰς τοῦ *ε*,

λ, 622. *ἀεδμήμεν, ὃ δὲ μοι χαλεποὺς ἐπετέλλετ' ἀέθλους*

(ἀεδμήμεν, χὸ δὲ μοῖ χαλεποὺς ἐπετέλλετ' ἀέθλους).

ὁμοίως δέκα φωνὰς ἔχει τοῦ *ε*,

μ, 34. *εἰσέτε καὶ προσέλεκτο καὶ ἐξερύεινεν ἕκαστα*

(χεῖσέτε καὶ προσέλεκτο καὶ ἐξερύεινεν ἕκαστα)

ἔνδεκα ἔχει φωνὰς τοῦ *ε*,

μ, 90. *ἔξ δέ τε οἱ δειραὶ περιμήχειες· ἐν δὲ ἑκάστη*

(ἔξ δέ τε χὸ δειραὶ περιμήχειες· ἐν δὲ χεκάστη)

δώδεκα ἔχει φωνὰς τοῦ *ε*.

Ἐπομένως κατὰ τὸ ἴδιον τῶν Ἐρασμιανῶν ἐπιχείρημα κανεῖς τούτων τῶν στίχων δὲν δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ καλοῦ τινος ποιητοῦ, ἢ δὲν εἶναι δυνατόν, ὅτι τὸ *η* εἶχε τὴν φωνὴν τοῦ *ε*.

Τοιαῦτα οὖν ἐπιχειρήματα περὶ τῆς εὐφωνίας, θεμελιωθέντα ἐπὶ ἀτομικῶν θεωριῶν καὶ παραμερίσαντα τόσον τὸν ἔξω κόσμον, ὅσον τὰ τῆς ἱστορίας

τεκμήρια, δὲν ἀποδεικνύουσι τίποτε, ἢ δίστομα παρέχουσιν ὄπλα.

Οὕτω καταδικάζει ἑαυτὴν ἡ ἔρασμιανὴ προφορᾷ. Καὶ οὐδὲν θαυμαστόν· διότι τὸν Ἐρασμὸν ἐξηπάτησεν εἰς τῶν γνωρίμων του, καθὼς ὁ Vossius τὸ μαρτυρεῖ. Δηλαδή Ἐρρίκος τις μὴ ἀγνοῶν ὅτι ὁ Ἐρασμὸς εἶναι πολὺ μὲν ἐλαφρόπιστος, ὑπερβολικῶς δὲ καινόσπουδος διηγήθη αὐτῷ (ὅπερ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐφεῦρεν), ὅτι σοφοὶ Ἕλληνες ἀφικόμενοι εἰς τὰ Παρίσια ἀλλέως προφέρουσι τὰ Ἑλληνικὰ ἢ οἱ ἐν τῇ Δύσει, ἐκφωνοῦντες τὸ β, η, αι, αι ὡς μπέτα, ἔτα, αἰ, οἰ, κ.τ.λ. Ὁ δὲ Ἐρασμὸς ἀκούσας ταῦτα εὐθὺς συνέγραψε διάλογον περὶ τῆς ὀρθῆς προφορᾷς, ἵνα νομισθῇ αὐτὸς ὁ ἐφευρετὴς ταύτης τῆς (τῷ ἔντι γελοιοῦδους) προφορᾷς. Ἄλλ' ὕστερον μαθὼν τὴν ἀπάτην, οὐδέποτε μετεχειρίσθη αὐτήν.

Πέστησι.

I. ΤΕΛΟΥΣ.

ΑΙ ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΒΙΟΙ ΗΓΕΜΟΝΙΑΙ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἰδε φυλ. 298.)

—ooo—

Ε'.

Ἐὰν ἡ θεία πρόνοια εἶχε πλάσει ἐν ταῖς παραδουναβίοις Ἡγεμονίας μυθιστοριογράφον ὡς τὸν Walter Scott ἢ τὸν Fenimore Cooper, ὁποίας πλουσίας περιγραφᾷς δὲν ἤθελε παράσχει εἰς τὴν φαντασίαν του ἡ ποικίλη αὕτη χώρα! Κειμένη μεταξὺ τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ βαρβαρότητος καὶ τοῦ ἐν τῇ Δύσει πολιτισμοῦ εὐρίσκει ὡς πρὸς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ τὰ ἦθη παράδοξόν τι ὅπερ ματαιῶς ἤθελεν ἀναζητῆσαι τις πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης.

Ἡ φύσις πολλὰ διεπράξατο ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις. Πρὸς τί λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος τόσον ὀλίγα ὑπὲρ τῆς φύσεως ἢ μᾶλλον ὑπὲρ ἑαυτοῦ; Πρὸς τί ἀπαντᾷται παρά τὰς ἀφθόνας ἀρώσεις ἐν Μολδαυτῇ ἢ ἔρημος; Καὶ ὅμως ἡ ποικιλία τῆς ἐν ἐκείναις ταῖς λίαν ἐκτεταμέναις πεδιάσι ἄγρας ἐστὶ μεγίστη· λαγωοὶ πέρδικες, ὄρτυγες, σκολόπακες, ἄγριοι ἀλεκτρούνες κτλ. κτλ. . . . Ζῶσιν ἐν αὐταῖς, καὶ πληθύνονται τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον οἱ Μολδοβλάχοι, ὀλίγον ἐπιτηδεύοντες τὴν ἐν πεδιάσι θήραν, ἐπιφυλάττουσι τὰς μολυβδίνους βολὰς κατὰ τῶν ἀρκτων καὶ τῶν ληστῶν. Πολλάκις δὲ μυριάδες ὠτίδων ἵπτανται ταῦτοχρόνως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐκπλήκτου θηρευτοῦ, ὅπερ ἀναμιμνήσκει τὰς ἐν Ἀμερικῇ πολυαριθμούς ἀγέλας βουβάλων, καὶ τὰς πολυαριθμούς ομάδας δορκάδων τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἐρήμων.